

Tv-recensie

JEAN-PIERRE GEELLEN

Kermis

Het is dringen op de 'herdenkingskermis', zoals cabaretier Diederik van Vleuten het zondag noemde in *KunststofTV*. Zelf droeg hij zijn steentje bij: in het theater herdenkt hij honderd jaar de Eerste Wereldoorlog.

Wat moesten we nog meer, dit weekend? 10 jaar Theo? 25 jaar De Muur? 25 jaar RTL? Alle doden op het wederopgestane Allerzielen? Of in de aanloop naar 10 november toch maar vast opnieuw stilstaan bij de MH17? Televisie koos, zoals alle media, het meest voor Van Gogh, met een faction-film, een documentaire en een parade van 'vrienden' in talkshows - opvallend veel massaler dan toen twee jaar geleden de moord op Pim Fortuyn 10 jaar oud was.

Dagenlang circuleerden de 'vrienden' van Van Gogh in de media. Donderdag in *RTL Late Night* Lieuwe van Gogh, die het vanaf zijn 13de zonder zijn vader moest stellen.

Humberto Tan: 'Nog nooit vertelde Lieuwe zijn verhaal live op tv.' Juridisch sluitend. Maar hij was wel eerder op tv, alleen niet live

'Beetje van die vaste rituelen: in het weekend naar de film, dan een ijsje halen. Gewoon echt van die kutmemories'

maar in een reportage - op z'n 17de sprak hij op tv over zijn kunst. Nu was het tafelgesprek bedoeld ter op-luistering van de documentaire *Een prettig gesprek met Lieuwe van Gogh* (zondag, te laat voor deze rubriek), waarin hij zijn verhaal voor het eerst niet-live vertelde.

Van Gogh was 'een te gekke vader', zei Lieuwe in

de vooruitblikken op die film van Doesjka van Hoogdalem. 'Een uitslover met heel veel dingen. Beetje van die vaste rituelen: in het weekend naar de film, dan een ijsje halen. Gewoon echt van die kutmemories.'

Van Gogh jr praat niet graag in de media over de moord. Hij deed het nu voor regisseur Van Hoogdalem.

Waarom wilde zij die film maken? De 'warme, lieve kant' van de vermoorde cineast-columnist tonen. En: 'Het verhaal van Lieuwe was nog nooit gehoord.'

Dat verhaal was voorstelbaar: van een jongen wiens tranen werden verdreven door haat en woede. 'Het heeft me wel harder gemaakt.'

Onthullender en zinvoller was *Nieuwsuur*, dat zaterdag terugblikte op Van Goghs filmpamflet *Submission*. Initiatiefnemer Ayaan Hirsi Ali had geen spijt: 'Theo zou boos op me worden.' Maar producent Gijs van de Westelaken zou Ayaan (uitgeweken naar de VS) nog wel eens willen spreken: 'Was het pure egoïstische provocatie, of was het for the greater good?'

Het filmpje werd in één dag gedraaid in een fabrieksloods, met een berg Perzische tapijten van Ikea en plakplaatjes voor de omstreden islamitische teksten op het lichaam van de (anonieme) hoofdrolspeelster.

Van Gogh betreurde dat er van Ayaan geen humor in mocht. De Italiaanse editor bleek het tijdens de opnamen helemaal niet eens met de strekking van de film. Toenmalig *Zomergasten*-regisseur George Schouten haalde voor het eerst van zijn leven zijn naam van de rol toen *Submission* werd vertoond.

Niemand van de cast en crew, noch van de VPRO-leiding wilde bij *Nieuwsuur* verschijnen, zei Joost Karhof. Vanwege de huidige spanningen. Ook de VVD-kopstukken Gerrit Zalm en Jozias van Aartsen die *Submission* vooraf zagen, hadden 'geen behoefte aan een terugblik'.

'Nederland heeft lessen getrokken uit de moord', zei de Amsterdamse burgemeester Van der Laan zondag opgetogen in het *NOS-Journaal*. Het 'vrije woord' wordt 'beter verdedigd', en ja: 'Natuurlijk voel je de spanning oplopen, maar per saldo is de stad veel harmonieuzer en vrediger dan in 2004.'

Even getwijfeld, maar nee: de *faction*-film *2/11 Het spel van de wolf* was nog niet begonnen. Maar met zoveel ac-teertalent kan Van der Laan altijd nog de kermis op.

Media

INTERVIEW BART MIDDELBURG

Hij is al dertig jaar misdaadverslaggever van *Het Parool*. Bart Middelburg schreef een nieuw boek: 'De zaak van de gestolen banaan'. Wat is zijn visie op de misdaadjournalistiek?

Door Paul Onkenhout Foto Ivo van der Bent

Pen en mes

De man die de woede opwekte van 'Dominee' Klaas Bruinsma en een lange reeks andere criminelen, voelt geen opwindend meer bij de megaprocessen. 'Behoorlijk saai en eentonig', noemt Bart Middelburg (1956) ze in zijn nieuwste boek. 'Ze draaien vrijwel altijd om precies dezelfde vragen: wie is hier drugs aan het smokkelen geweest, wie heeft wie geliquideerd?'

Dus toen dacht u: kom, ik stort me op piepkleine strafzaken?

Bart Middelburg: 'Nee, zo is het niet gegaan. Ik heb dit altijd een tijdje willen doen, zaken beschrijven die de politierechter behandelt. Een stadskrant als *Het Parool* moet zo'n rubriek hebben, ook al gaat het vaak over miniconflicten die niets voorstellen.'

Maar u was bij *Het Parool* de man van de megaprocessen, van de onthullingen over zware criminelen als Klaas Bruinsma, Etienne Urka en de Hakkelaar.

'Ik heb de zware criminaliteit jaren geleden al proberen los te laten. Die megaprocessen zijn echt heel saai en slepen zich soms jarenlang voort. Dat kun je niet vergelijken met zaken bij de politierechter. Daar worden, oneerbiedig gezegd, voorstellingen opgevoerd. Dat is toch veel leuker?'

Drama's in zakformaat, noemt u de zaken in uw boek.

'De strafbare feiten stellen vaak niets voor. Er worden geen jarenlange gevangenisstraffen opgelegd, maar dat maakt het niet minder interessant.'

De titel van het boek, *De zaak van de gestolen banaan*, zegt het eigenlijk al. Of het verhaal van de exhibitionist in minirok met een ketting van anusballen die er voor de helft 'zwaar uitbungelen'.

'Moet je tegenaan lopen. Figuurlijk dan. Bij gebrek aan beter ben ik heel vaak zomaar een zaaltje binnen gestapt. Soms stuit je op een krankzin-

nig verhaal, zoals dat van die exhibitionist. Maar die dingen gebeuren ook in Amsterdam. Het is het dagelijks leven. Daar moet je als krant iets mee.'

Waarom schrijft u al ruim dertig jaar lang over misdaad?

'Ik kan daar helaas alleen maar een prozaïsch antwoord op geven. Begin jaren tachtig deed niemand het bij *Het Parool*. De verhalen lagen voor het oprapen, veel meer nog dan nu. Het barstte van de maatschappelijke misstanden en schandalen. De kraakbeweging radicaliseerde en voerde oorlog in de stad. De Zeedijk werd letterlijk geblokkeerd door Surinaamse junks. Er vielen per jaar vijftig tot zestig, en soms zelfs zeventig heroïnedoden en er was een wildgroei aan illegale gokhuizen. Het was logisch dat ik daar als stadsverslaggever van *Het Parool* in verzeild raakte.

'Ik begon met het uitmesten van illegale pensions in Amsterdam, samen met Kees Tamboer. Er waren er honderden. In die pensions werden Surinaamse gezinnen gepropt. Het waren levensgevaarlijke toestanden. We gingen erover schrijven en binnen twee jaar was het over. Ik merkte hoe leuk het is over dit soort dingen te berichten.

'Toen kreeg ik ook van alles te horen over de club van Klaas Bruinsma. Ik hoorde voor het eerst over hem van jongens uit het criminele milieu. Er loopt hier een jongen rond die al zes, zeven liquidaties op zijn naam heeft staan, zeiden ze. Ja, dan ligt het voor de hand dat je daar induikt.'

'Als ik had geweten hoe kwaad Bruinsma zou worden, na dat allereerste stuk over hem, dan had ik het waarschijnlijk niet gepubliceerd'

Ik had gehoopt dat u zou zeggen dat u een fascinatie voor het kwaad heeft; dat u op zoek bent naar de duistere kanten van de mens.

'Jezus. Dat zijn van die clichés. In die beginperiode speelde het wel een rol. Het was leuk en spannend om onderzoek te doen naar grote criminele groeperingen, zeker in een tijd dat politie en justitie dat nauwelijks deden. Daar zit ontegenzeggelijk een element van fascinatie in. Ik viel van de ene verbazing in de andere. Van de illegale gokhallen en pensions ging ik naar een man die zes, zeven liquidaties op zijn geweten heeft.

'Ik heb ook veel geschreven over Joop de Vries. Hij had op de Oudezijds Achterburgwal zijn eigen vrijstaatje gecreëerd. Hij maakte me duidelijk dat ik ermee moest stoppen. Anders zou ik met een gaatje in mijn hoofd in de gracht eindigen. Dat is me in die periode een keer of drie, vier duidelijk gemaakt. Toen ik over die club van Bruinsma ging schrijven, was ik er dus al aan gewend.'

In het tv-programma *Kijken in de ziel* werd u gevraagd of u wel eens bang was. U vertelde dat Etienne Urka in 1994 een Franse huurmoordenaar had benaderd om u te vermoorden. Maar u gaf geen antwoord op de vraag. Bent u bang geweest?

'Het viel wel mee. Je weet van tevoren niet hoe op sommige stukken en onthullingen wordt gereageerd. Je kunt het voor 90 procent beredeneren. Dan weet je dat ze kwaad worden, omdat het ze geld kost; dan gaan ze procederen. Maar dan blijft er nog 10 procent over.

'Als ik had geweten hoe kwaad Bruinsma zou worden, na dat allereerste stuk over hem, dan had ik het waarschijnlijk niet gepubliceerd. Er schijnt voor mij toen zelfs al een ploegje door hem te zijn geformeerd. Als je dat weet, zet je zo'n stuk niet in de krant. Dan kan een hoofdredactie er ook geen verantwoordelijkheid voor nemen. Maar bang? Ik hield in gedachten dat dit Nederland was, niet Sicilië.'